

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT

PRÀCTIQUES D'EXCAVACIÓ

Coordinació: ALONSO MARTINEZ, NATALIA

Any acadèmic 2023-24

Informació general de l'assignatura

Denominació	PRÀCTIQUES D'EXCAVACIÓ			
Codi	100094			
Semestre d'impartició	2N Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Grau en Història	4	OPTATIVA	Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA	TEORIA	
	Nombre de crèdits	4	2	
	Nombre de grups	1	1	
Coordinació	ALONSO MARTINEZ, NATALIA			
Departament/s	GEOGRAFIA, HISTÒRIA I HISTÒRIA DE L'ART			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	60 hores presencials 90 hores treball autònom de l'estudiant			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Català			
Distribució de crèdits	Crèdits teòrics: 2 Crèdits pràctics: 4			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
ALONSO MARTINEZ, NATALIA	natalia.alonso@udl.cat	2	
CASTELLANO ARAGONES, ALBA	alba.castellano@udl.cat	4	

Informació complementària de l'assignatura

L'assignatura constitueix una iniciació (o perfeccionament) de les tècniques d'investigació arqueològica sobre el terreny.

Integra totes la fases que defineixen un procés d'excavació: preparació, exhumació de restes, registre i interpretació dels resultats, i es desenvolupa a l'aula i en un jaciment arqueològic.

L'avaluació s'efectua tant a l'aula, com sobre el terreny:

- Registre documental (fitxes estratigrafia i recollida de mostres) de les dades d'excavació
- Registre gràfic sobre el terreny: plantes, alçats i seccions
- Registre fotogràfic
- Realització d'una memòria escrita sobre una intervenció arqueològica, d'acord amb les normes que estableix la legislació vigent (Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic. DOGC núm. 3594, de 13.3 2002).

L'objectiu general és que l'estudiant demostrï capacitat suficient per dirigir de forma autònoma una excavació

L'assignatura es complementa amb la de "Patrimoni cultural: intervenció i gestió".

Objectius acadèmics de l'assignatura

- O1.- Formació teòrica en els diferents mètodes d'excavació
- O2.- Formació teòrica sobre els sistemes de registre arqueològic
- O3.- Coneixement de la legislació en matèria d'excavacions arqueològiques i paleontològiques
- O4.- Adquirir habilitats pràctiques sobre el conjunt del procés de recerca arqueològica sobre el terreny
- O5.- Saber reconstruir els processos històrics a partir de la cultura material

Competències

Competències segons Memòria verificada del grau d'Història (2015):

CB5 Saber desenvolupar les habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia

CG3 Identificar, comparar i avaluar els mètodes, les tècniques i els instruments d'anàlisi i d'interpretació de les

fonts i documents històrics, antropològics i/o arqueològics.

CG5 Reconèixer els principals fets i processos de canvi i continuïtat de la humanitat en una perspectiva diacrònica.

CT4 Adquirir coneixements bàsics d'emprenedoria i dels entorns professionals

Competències específiques:

- Capacitat per dissenyar un projecte d'intervenció arqueològica
- Capacitat per dirigir una excavació arqueològica

Continguts fonamentals de l'assignatura

TEMARI:

- 1.- Tipus de jaciments i context arqueològic
 - 2.- Organització i preparació dels treballs de camp: prospecció i excavació de jaciments
 - 3.- Metodologia d'excavació
 - 4.- Estratigrafia arqueològica: harris matrix, lectura i interpretació
 - 5.- Registre arqueològic: conceptes i ús de les fitxes de registre
 - 6.- Sistemes de datació arqueològica. Estratigrafia i cronologia.
 - 7.- Tècniques de registre gràfic: plantes, alçats i seccions
 - 8.- Interpretació dels resultats i preparació d'informes i memòries d'excavació
- La Musealització de jaciments arqueològics

Eixos metodològics de l'assignatura

Activitat	CODIFICACIÓ / descripció / tipologia TPD	O*	G*	HP*	HNP*
Classe magistral (M)	M: Veure temari	O.1, O.2, O.3, O.5	T	20	30
Seminaris (S)	S.1: Registre documental i bases de dades S.2: Infografia S.3: Tractament d'imatges	O.4 O.4 O.4	PC	3 6 3	10 15 10
Pràctiques (P)	P.1: Excavació y registre sobre terreny	O4	PC	28	-
Treballs (T)	T1: Redacció d'una memòria d'excavació	O.3, O.5	Ind.	-	25
Tutories (Tut)					
Altres (AA)					
Evaluació (AV)	Veure taula mecanismes d'avaluació				
TOTAL				60	90

O: Objectiu. T: grup teoria. PC: grup pràctiques de camp. HP: hores presencials de l'alumne. HNP: hores no presencials de l'alumne.

Pla de desenvolupament de l'assignatura

- Les classes teòriques es duran a terme els dimecres de 9 a 13 h a l'aula 1.33 A
- Les pràctiques d'excavació tindran lloc al jaciment arqueològic de Gebut i Roques de Gebut (Soses, Segrià). S'organitzaran cotxes per arribar-hi.
- Els horaris s'acordaran amb els estudiants matriculats, en funció de les seves disponibilitats.

Sistema d'avaluació

Taula dels mecanismes d'avaluació

Mecanismes d'avaluació	codificació / descripció-criteris / tipologia TPD	Observacions	O	Activitat	%
Assistència i participació (As)	As: Assistència a classe a l'aula i al jaciment, seminaris pràctics	Evaluació	O1-O6		15
Taller d'avaluació (TA) (Examen)	Examen		O2-O5		35
Informe (In) / Treballs (T)	T.1: Redacció memòria d'excavació		O1-O6		25
Altres (A)	A: Excavació i registre sobre el terreny		O4		25
TOTAL					100

ATENCIÓ! Els estudiants que combinin els seus estudis amb una feina a temps complet tenen dret a demanar avaluació alternativa en un termini de 5 dies des del començament del semestre. Per més informació, envieu un correu electrònic a academic@lletres.udl.cat o adreceu-vos a la Secretaria de la Facultat de Lletres.

Es obligatoria l'assistència a un mínim de 5 sessions de les pràctiques d'excavació realitzades als jaciments.

Els treballs individuals són obligatoris i s'entregaran, com a màxim, el dia de l'examen final.

L'examen conta el 35% de la nota i es realitzarà sobre 10 punts i serà necessari arribar a la puntuació de '5' per tal de poder combinar la resta de punts de l'avaluació.

IMPORTANT:

Descobrir-se plagi, utilització indeguda de la IA o còpia tindrà greus conseqüències i sempre repercutirà en la nota, i s'aplicarà el que estableix la Normativa de l'avaluació i la qualificació de la docència en els graus i màsters a la UdL. De bon principi, els exercicis implicats rebran un 0 de nota. A més, el frau acadèmic (còpia o plagi en treballs o còpia espontània durant l'examen), comporta l'aplicació de la Normativa de l'Avaluació i la qualificació de la docència en els graus i màsters de la UdL, la qual cosa vol dir que s'informarà al coordinador i a la cap d'estudis per obrir expedient a l'estudiant; i que el seu cas es valorarà en la comissió d'estudis, podent arribar les sancions aplicables (i depenent de la gravetat de la falta), a la pèrdua del dret a ser avaluat de l'assignatura, la pèrdua de la matrícula d'un semestre o un curs o l'expulsió del grau fins a tres anys.

L'alumnat que combini els estudis amb una feina a temps complet o a temps parcial els horaris de la qual coincideixin amb els de les classes, o que per necessitats de conciliació familiar no pugui assistir a classe, té **dret a demanar avaluació alternativa en un termini de 5 dies des del començament del semestre**. Per a més informació, envieu un correu electrònic a academic@lletres.udl.cat o adreceu-vos a la Secretaria de la Facultat de Lletres. Passats els primers cinc dies de classe sense avisar de voler fer l'avaluació alternativa, l'única opció serà la d'avaluació continua ja presentada en aquesta secció.

Bibliografia i recursos d'informació

1.- BIBLIOGRAFIA GENERAL

- Alcina, F. J. (1998). *Diccionario de arqueología*. Alianza diccionarios, Alianza Editorial, Madrid.
- Bueno M., Sáenz J. C. (2017): *Topografía aplicada a la Arqueología*. Prensas de la Universidad de Zaragoza, Zaragoza.
- Burillo F., Ibáñez E. J. (1991): *Configuración de la Base de Datos y Ficha informatizada del proyecto Carta Arqueológica de Aragón*. Cuadernos del Instituto Aragonés de Arqueología, I, Teruel.
- Butzer K. W. (1989). *Arqueología, una ecología del hombre*, Ed. Bellaterra, Barcelona.
- Carandini A. (1997). *Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica*. Crítica/Arqueología, Barcelona, 1997.
- Cline E. H. (2018). *Tres piedras hacen una pared. Historias de la Arqueología*. Crítica. Barcelona.
- De Luis I., Merrony C. (2010): *Dibujo de campo y topografía para arqueólogos*. Edar Arqueología y Patrimonio, Bornova Ediciones, Milán.
- Djindjian F. (1991). *Méthodes pour l'Archéologie*, Armand Colin, Paris, 1991.
- Domingo I., Burke H., Smith C. (2015). *Manual de campo del arqueólogo*. Ariel, Barcelona. (1a edició 2007).
- García-Díez M., Zapata L. (2013): *Métodos y técnicas de análisis y estudio en arqueología prehistórica*. Servicio Editorial Unlversidad del Pais Vasco.
- Garcia-Petit Ll., Mlret J., Miró M. T., Ribé G. (2002). *Diccionari d'arqueologia*. Generalitat de Catalunya, Barcelona.
- García-Trócoli Mª I., Sospedra R. (eds.) (1992), *Harris Matrix. Sistemas de registre en arqueologia. Recording Systems in Archaeology*, 2 vols., Col. Fil d'Ariadna, Estudi General de Lleida i Pagès editors, Lleida, 1992.
- Laplace, G. (1971): De l'application des coordonées a la fouille stratigraphique. *Munibe*, XXIII (2/3): 223-236.
- Martín R. (2014): Documentación gráfica de edificios históricos: principios, aplicaciones y perspectivas. *Arqueología de la Arquitectura*, 11: e011, doi.org/10.3989/arg.arqt.2014.014
<http://arqarqt.revistas.csic.es/index.php/arqarqt/article/view/164/185>
- Parcero C., Méndez F., Blanco R. F. (2008). *El Registro de la Informacion en Intervenciones Arqueologicas*. Criterios e Convencions en Arqueoloxía da Paisaxe (CAPA), 9, Laboratorio de Arqueoloxía e Formas Culturais, Universidade de Santiago de Compostela.
- Petit M^a. A. (2009): La introducció a Catalunya del mètode Laplace-Méroc d'enregistrament i anàlisis de l'excavació estratogràfica mitjançant l'ús de les coordenades cartesianes. A: Mercadal O. (coord), *XIV Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà: Els pirineus i les àrees circumdants durant el tardiglaciari. Mutacions i filiacions tecnoculturals, evolució paleoambiental (16000-10000 BP)*. Homenatge al Prof. Georges Laplace (Puigcerdà, 10-12 de novembre de 2006), Institut d'Estudis Ceretans, Ripoll, 51-63.
- Py M., López J. B., Buxó R., Adroher A. M., Garcia D., Weidelt P., Feugère M. (1991), *Système d'enregistrement, de gestion et d'exploitation de la documentation issue des fouilles de Lattes*, Lattara, 4, ARALO, Lattes.
- Py M. et al. (1997). SYSLAT 3.1, *Système d'Information archeologique : manuel de reference*. Lattara, 10,

ARALO-AFAN, Lattes.

- Renfrew C., Bahn, P., (2008). *Arqueología: conceptos clave*. Akal, Madrid.
- Renfrew C., Bahn, P., (2011). *Arqueología: teorías, métodos y práctica*. Akal. Madrid. (3a edició).
- Roskams S. (2003). *Teoría y práctica de la excavación*. Crítica, Barcelona.
- Rueda J. M., Ten R., Buxó R. (eds.) (2014). *Pla de recerca de l'arqueologia i paleontologia catalanes*. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Barcelona.

2.- BIBLIOGRAFIA ESPECÍFICA

ARQUITECTURA I URBANISME

- Adam J. P. (1981): *L'architecture militaire grecque*, Éditions Picard. Paris.
 - Adam J. P. (1984): *La construction romaine: matériaux et techniques*. Éditions Picard, Paris.
 - Belarte C. (1996): L'estudi de la casa protohistòrica a Catalunya i àrees adjacents: proposta tipològica i terminològica. *Pyrenae*, 27: 103-115.
 - Bermejo J. (2015): Aplicaciones de sintaxis espacial en Arqueología: una revisión de algunas tendencias actuales. *Arqueología de la Arquitectura*, 12: e031. <http://dx.doi.org/10.3989/arq.arqt.2015.122>
 - Buchsenschutz O., Mordant C. (dirs.) (2005), *Architectures protohistoriques en Europe occidentale du Néolithique final à l'Age du fer. Actes des congrès nationaux des sociétés historiques et scientifiques (127e congrès, Nancy, 15-20 avril 2002)*. Éditions du CTHS, Paris.
 - Cortés A. (2014): Clasificación tipológica de la arquitectura doméstica romana. Reflexiones a partir de las ciudades del NE peninsular. *Pyrenae*, 45 (2): 59-93.
 - Dedet B., Py M. (1985): *Les enceintes protohistoriques de Gaule Méridionale*. ARALO, Cahier 14, Caveirac.
 - De Chazelles C. A. (1997). *Les maisons en terre de la Gaule méridionale*. Monographies Instrumentum, 2, Ed. Mergoïl, Montagnac.
 - Gracia F. (1998): Arquitectura y poder en las estructuras de poblamiento ibéricas. Esfuerzo de trabajo y corveas. A: Aranegui C. (coord.), *Los iberos. Príncipes de occidente. Actas del Congreso Internacional*, Fundació La Caixa, Barcelona: 99-113.
 - Ginouvès R., Martin R. (1985). *Dictionnaire méthodique de l'architecture grecque et romaine. Tome I. Matériaux, techniques de construction, techniques et formes du décor*. Publications de l'École Française de Rome, 84, Rome.
 - Kent S. (1993): *Domestic Architecture and the Use of Space: An Interdisciplinary Cross-Cultural Study*. Cambridge University Press, Cambridge.
 - Martín R. (2014): Documentación gráfica de edificios históricos: principios, aplicaciones y perspectivas", *Arqueología de la Arquitectura*, 11: e011, [doi.org/10.3989/arq.arqt.2014.014](http://dx.doi.org/10.3989/arq.arqt.2014.014)
 - Moret. P. (1996): *Les fortifications ibériques de la fin de l'Âge du Bronze à la conquête romaine*. Collection de la Casa de Velázquez, 56, Madrid.
 - Olmos P. (2010): Estudi dels patrons mètrics arquitectònics i urbanístics del món ibèric (segles V-II aC). Tesi doctoral, Universitat Rovira i Virgili, Barcelona.
- www.tdx.cat/bitstream/10803/8641/1/Tesi.pdf
- Vargas C. (2013): Reflexiones sobre cronotipologías en Arqueología de la Arquitectura. *Arqueología de la Arquitectura*, 10: e001. doi: <http://dx.doi.org/10.3989/arq.arqt.2013.001>

ESTRUCTURES DOMÈSTIQUES

- Beeching A., Gasco J. (1989): Les foyers de la Préhistoire récente du Sud de la France. (Descriptions, analyses et essais d'interprétation.). A: Olive M., Taborin Y. (eds.), *Actes du Colloque International: Nature et fonction des foyers préhistoriques (Nemours, 12-14 mai 1987)*, Mémoires du Musée de Préhistoire d'Île de France, 2: 275-293.
- Belarte C. (1997): *Arquitectura domèstica i estructura social a la Catalunya protohistòrica*, Arqueo Mediterrània, 1, Barcelona.
- Belarte, C., Pou J., Sanmartí J., Santacana J. (eds.) (2001), *Tècniques constructives d'època ibèrica i experimentació arquitectònica a la Mediterrània; Actes de la Primera Reunió d'Arqueologia de Calafell (Calafell, 20-22 gener del 2000)*, Arqueo Mediterrània, 6, Universitat de Barcelona.
- Pons E., Molist M. (1989). Les structures domestiques de cuisson durant la Protohistoire en Catalogne. A: *Pré-actes colloque international: Habitats et structures domestiques en Méditerranée occidentale durant la Protohistoire (Arles-sur-Rhône, 19-21 octobre 1989)*, Imprimerie Louis-Jean, Gap: 95-105.

ESTRUCTURAS DE PRODUCCIÓ I EMMAGATZEMATGE

- Dufay B. (1996): Les fours de potiers gallo-romains: synthèse et classification. Un nouveau panorama. A: Rivet L. (ed.), *Actes du congrès: Les productions céramiques gallo-romaines en Bourgogne. Actualité des recherches céramiques (Dijon, 16-19 mai 1996)*, SFECAG, Marseille: 297-312.
- Cardona R. (2009): Els cinc genis malèfics dels forns ceràmics. Estudi sobre els centres terrissers en època ibèrica a Catalunya. *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 19: 139-158.
- Gallego J. M. (2014): Experimentando con armas ibéricas de hierro. La producción del metal en hornos de "tiro natural". *Gladius*, XXXIV: 37-64.
- Garcia D. (1987): Observations sur la production et le commerce des céréales en Languedoc méditerranéen durant l'Age du Fer : les formes de stockage des grains. *Revue archéologique de Narbonnaise*, tome 20: 43-98.
- Hasaki E. (2002): *Ceramic kilns in ancient Greece: technology and organisation of ceramic workshops*. Tesi doctoral, University of Cincinnati. https://etd.ohiolink.edu/ap/10?0::NO:10:P10_ACCESSION_NUM:ucin1023219003
- Prats G. (2013): Aproximació tipològica i funcional de les estructures excavades al jaciment del bronze ple de Minferri (Juneda, les Garrigues): emmagatzematge i conservació a la Catalunya occidental. *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 23: 89-126.
- Prats, G.; et al. (2020): Un graner a l'Urgell. L'emmagatzematge en fossa al jaciment tardoibèric de la Rosella (Tàrraga, l'Urgell). Torres, M.; Garcés, I.; González, J.-R. (eds.). *Projecte Ilergècia: Territori i poblament ibèric a la plana ilergeta. Tossal de les Tenalles*. pp. 313 - 376. Grup de Recerques de les Terres de Ponent, 2020. ISBN 978-84-09-23490-5
- Tylecote R. F. (1987). *The early history of metallurgy in Europe*. Longman, London & New York.
- Villes A. (1982). *Le mythe des fonds de cabanes en Champagne: histoire et contenu d'une idée préconçue*. Société Archéologique Champenoise, Reims.